

Werkloosheidseffecten van de huidige recessie

Gedurende de recessie is de werkloosheid in de Verenigde Staten veel sterker toegenomen dan op grond van de bbp-daling verwacht mocht worden, terwijl in Nederland het omgekeerde het geval is. Dit kan verklaard worden doordat ontwikkelingen in de bestedingen afweken van ontwikkelingen in inkomens.

Arthur Okun (1962) liet zien dat er empirisch een constante verhouding bestaat tussen de bbp-groei en werkloosheidsontwikkeling, die bekend staat als de Wet van Okun. Volgens de oorspronkelijke wetmatigheid gaat een daling van drie procentpunten in het bbp gepaard met een stijging van één procentpunt van de werkloosheid. Abel en Bernanke (2005) lieten zien dat dit voor recentere jaren een daling van twee procentpunten in bbp per procent werkloosheid is en dat deze relatie nog steeds stand houdt. De figuren 1 en 2 laten deze relatie zien voor de Verenigde Staten en voor Nederland. Uit de figuren 1 en 2 blijkt dat 2009 zowel in Nederland als in de Verenigde Staten een uitzondering vormt op deze relatie. In de Verenigde Staten hebben veel meer mensen hun baan verloren dan je op grond van de bbp-daling zou verwachten; in Nederland is de werkloosheidsgroei juist veel geringer dan dat je op grond van de recessie zou veronderstellen. De uitzonderingspositie van 2009 suggereert niet dat de Wet van Okun niet meer op zou gaan. De trendlijn in figuur 1 en 2 geeft het gemiddelde verband over meerdere jaren weer, en 2009 kan een uitzondering vormen. Toch is het interessant te

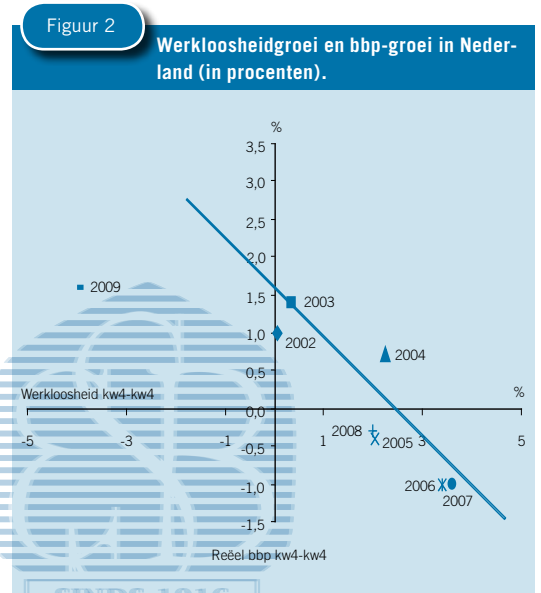
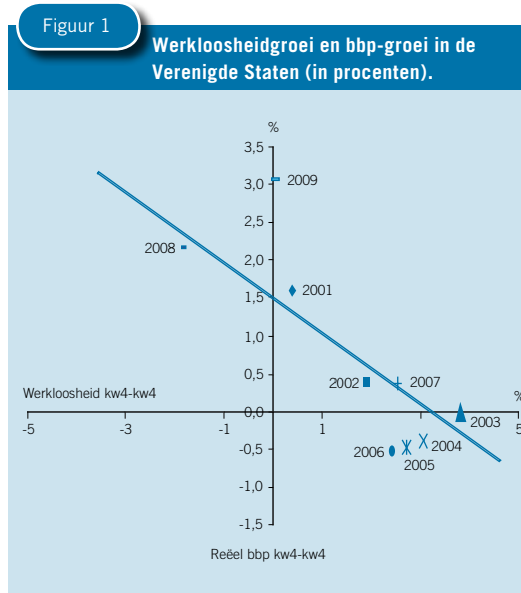
bezien hoe het komt dat in 2009 in zowel Nederland als de VS de werkloosheidsontwikkeling een afwijkend beeld laat zien. Een mogelijke verklaring ligt in de wijze waarop normaal gesproken het bbp berekend wordt vanuit de bestedingen.

Bbp-bbi

De meting van het bbp, door middel van de bestedingsbenadering van het bbp, telt de uitgaven van consumenten, overheid en bedrijven op, en becijfert zo de omvang van een economie en de mutaties hierin. Daarnaast bestaat echter ook de minder gebruikte meting middels de inkomensbenadering, het bbp(i) of bruto binnenlands inkomen (bbi). De inkomstenbenadering telt lonen, brutowinsten en het saldo van belasting en subsidies op. Hoewel deze twee indicatoren per definitie aan elkaar gelijk moeten zijn, levert het verschil in berekeningswijze in de praktijk wel degelijk soms een discrepantie op. Jeremy Nalewaik (2010) van de Fed heeft het bbp en het bbi van de Verenigde Staten vergeleken tijdens een aantal recessies. Hij concludeert dat het bbi meer fluctueert dan het bbp, dat de cyclus van het bbi beter overeenkomt met de begin- en einddata van de crises die het NBER vaststelt, en dat het bbi beter correleert met een aantal macro-economische factoren, waaronder werkloosheid. De vraag is of dit ook voor de recessie in 2009 geldt.

Verenigde Staten

Figuur 3 laat zien dat gedurende de huidige recessie in de Verenigde Staten het bbi inderdaad lager ligt

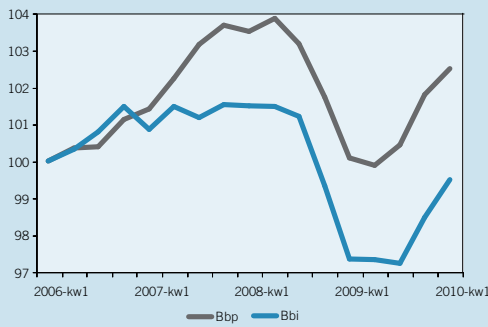

REMCO DE BOER
Trainee Nederlandse
Ambassade in Washington

STEPHAN RAES
Hoofd op de Nederlandse
Ambassade in Washington

Figuur 3

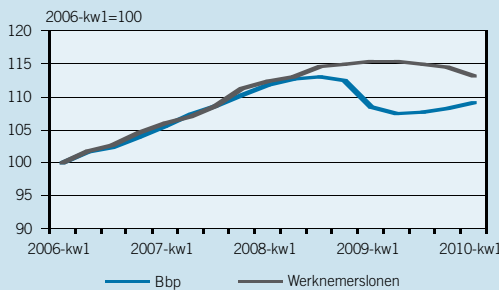
Bbi in de Verenigde Staten tijdens de huidige recessie.

Bron: Nalewaik, 2010

Figuur 4

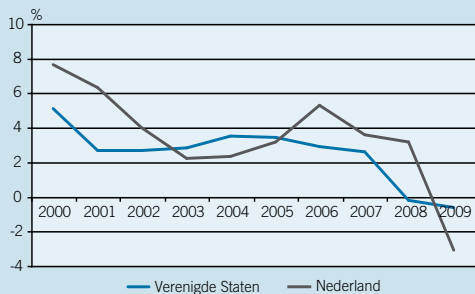
Werknemerslonen en bbp in Nederland.

Bron: CBS

Figuur 5

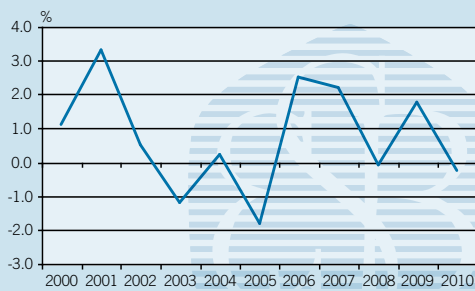
Ontwikkeling van de consumentenbestedingen in Nederland en de Verenigde Staten (in procenten).

Bron: CBS

Figuur 6

Koopkrachtontwikkeling in Nederland (in procenten).

Bron: CPB

SINDS 1916

dan het bbp. De bbi-schok was door onder andere vermogensverlies op de beurs en dalingen in huizenwaarde nog heftiger dan de bbp-schok. In dit geval is het niet zozeer de werkloosheid die ongewoon hoog ligt in relatie tot het bbp, als wel de recessie die nog veel dieper is dan het bbp aangeeft. De belangrijkste reden die Nalewaik voor de discrepantie noemt is de onderwaardering van de dienstensector in de jaarlijkse enquêtes voor de berekening van het Amerikaanse bbp. De dienstensector doet echter wel belastingaangifte en die gegevens worden voor het bepalen van het bbi gebruikt. Eenzelfde redenering geldt voor het mkb. Ook gegevens van kleinere bedrijven worden wel meegenomen door het bbi maar niet voor het bbp. In de huidige recessie komt dat tot uiting in de verliezen die bedrijven maken, met name in de getroffen financiële en vastgoedsectoren. De terugloop in deze sectoren, die midden in het decennium juist sterk groeiden, wordt veel directer meegenomen in het bbi dan in het bbp.

Nederland

Voor Nederland zijn er geen vergelijkbare bbi-gegevens beschikbaar. De reden is dat het CBS bij het bepalen van het bbp volgens de inkomensbenadering in feite het bbp via de bestedingsbenadering berekent en dit verdeelt over de inkomenscategorieën. Daarbij kan dus geen statistische discrepantie ontstaan. Toch zijn er aanwijzingen dat het bbi in Nederland, in lijn met de lage werkloosheidstoename, minder sterk is gedaald dan het bbp. De eerste aanwijzing hiervoor vormen de werknemerslonen. Deze vormen veruit het grootste deel van het bbp volgens de inkomensbenadering, in Nederland ongeveer vijftig procent. Als alleen wordt gekeken naar de werknemerslonen (figuur 4), is te zien dat deze veel minder sterk en bovendien later zijn gedaald dan het bbp. Dit is ook te zien in de koopkracht van de inkomenskant die vrijwel gelijk is gebleven (figuur 6), terwijl de consumentenbestedingen, ofwel de bestedingskant, sterk zijn gedaald in Nederland, sterker nog dan in de VS (figuur 5). Dit kan een indicator zijn dat het bbi in Nederland minder hard is gedaald dan het bbp.

Slot

Het verschil tussen bbp en bbi kan voor een deel verklaren waarom 2009 voor zowel de Verenigde Staten als Nederland een uitzondering vormt op de Wet van Okun. In de Verenigde Staten is het bbi een stuk lager dan het bbp; volgens het bbi blijkt dat de Wet van Okun stand blijft houden. Voor Nederland is er geen bbi zoals in de VS beschikbaar, maar bieden andere indicatoren, zoals werknemerslonen en koopkracht, wel een indicatie dat inkomens inderdaad minder zijn gedaald dan bestedingen. Een minder sterk stijgende werkloosheid dan in de Verenigde Staten past in dit plaatje. Bij dit alles moet evenwel niet worden vergeten dat de verschillen in werkloosheidsontwikkeling natuurlijk ook afhangen van micro-economische factoren, zoals verschillen in arbeidsmarktflexibiliteit.

LITERATUUR

Abel, A. en B. Bernanke (2005) *Macroeconomics*. Boston: Addison Wesley.
 Nalewaik, J. (2010) *The income- and expenditure-side estimates of U.S. Output Growth. Brookings papers on Economic Activity, voorjaar.*
 Okun, A. (1962) *Potential GNP: its measurement and significance. Cowles Foundation paper, 190.*